

PROJEKT-IDE

Tiranë 14 Dhjetor 2011. Paraqitur pranë Komisionit për Ekonominë dhe Financat të Kuvendit të Shqipërisë nga Bujar Leskaj, kandidat i nominuar nga Presidenti i Republikës Prof. Dr. Bamir Topi me Dekret Nr. 7163 datë 17 nëntor 2011 për Detyrën e Kryetarit të Kontrollit të Lartë të Shtetit.

KLSH-Institucioni më i lartë i kontrollit ekonomiko-financiar të vendit.

Përmbajtja:

1. Vizion koherent për KLSH, mbi bazën e eksperiencave më të mira të vendeve të BE-së dhe respektimit rigoroz të standarteve ndërkombëtare të kontrollit INTOSAI
2. Thellim i realizimit të misionit të KLSH në luftën kundër korrupsionit dhe abuzimeve në administrimin e pronës publike
3. Përmirësim i metodologjisë së kontrollit, duke kthyer vëmendjen tek auditit i performancës, krahas rritjes së eficiencës së auditit financiar
4. Realizim i sinergjizimit të politikave dhe veprimeve me strukturat e tjera shtetërore të së njëjtës fushë, si me Departamentin e AntiKorrupsionit pranë Kryeministrit, me Drejtorinë e Përgjithshme të Auditimit dhe me Drejtorinë e Inspektimit Financiar Publik pranë Ministrisë së Financave dhe, në veçanti me Prokurorinë e Shtetit, duke ruajtur pavarësinë e KLSH si organi më i lartë i kontrollit ekonomiko-financiar
5. Intensifikim i konsultimeve me Komisionin për Ekonominë dhe Financat të Kuvendit të Shqipërisë për përafrimet strategjike të KLSH 2012-2018, në funksion të rritjes së cilësisë së shërbimit ndaj Kuvendit, si një detyrim kushtetues
6. Vendosija e bashkëpunimit me ekspertët universitarë dhe akademikë të auditit të financave publike, si dhe me organizata profesionale të kontabilitetit dhe të fushave të tjera të ekonomisë
7. Intensifikimi i bashkëpunimit me organizatat ndërkombëtare INTOSAI dhe EUROSAI, me institucionet e Komisionit të BE dhe SIGMA-n, me Institucionet e larta të kontrollit të vendeve të BE-së, të vendeve të rajonit dhe në veçanti me Zyrën e Auditorit të Përgjithshëm të Kosovës.
8. Zhvillim i burimeve njerëzore të KLSH në nivelin e parametrave të kërkuar nga INTOSAI dhe në përputhje me sfidat integruese të vendit
9. Përmirësim i transparencës në marrëdhëniet me publikun, nëpërmjet një partneriteti të gjerë me median dhe me organizatat jo-fitimprurëse të interesuara për bashkëpunim

Hyrje

Rezoluta e Kuvendit të Shqipërisë dt 02.06.2011 e ka vlerësuar Kontrollin e Lartë të Shtetit si një institucion që ka realizuar objektivat e veprimtarisë kontrolluese, duke e shtrirë atë në një numër më të madh subjektesh e veprimtarish, që ka rritur cilësinë dhe efektivitetin e kontrolleve të kryera, duke përmirësuar kontrollin për zbatimin e legjislacionit (f. 1, Rezoluta).

Në një linjë me këtë vlerësim tuajin, besoj se të gjithë biem dakord që sfidat e kohës së sotme janë akoma dhe më kërkuese dhe e vendosin KLSH përballë një sprove të madhe. Disiplina buxhetore dhe financiare e administrimit publik është bërë përparësi absolute sot në botë. KLSH në rolin e tij si institucioni më i lartë i kontrollit ekonomiko-financiar në vend, sidomos i kontrollit të performancës së administrimit dhe financave publike, mbart një përgjegjësi të spikatur për miradministrimin e pronës shtetërore dhe zbatimin e buxhetit të shtetit, nëpërmjet një kontrolli të përdorimit të burimeve në mënyrë ekonomike, me efektivitet dhe eficiencë.

Thellimi i reformimit të tij është i domosdoshëm edhe në këndvështrimin e rekomandimeve të Rezolutës së Kuvendit të Shqipërisë dt. 02.06.2011 për përmirësimin e punës së KLSH, të cilat kërkojnë përdorimin më gjerësisht të metodologjisë bashkëkohore të kontrollit, rritjen e cilësisë, konsolidimin e bashkëpunimit me strukturat e tjera shtetërore dhe rritjen e bashkëpunimit me organet e drejtësisë.

Bazuar në rekomandimet e Rezolutës së Kuvendit të Shqipërisë, në objektivat e Strategjisë së Zhvillimit të KLSH 2009-2012, në objektivat e Strategjisë dhe Planit të Veprimit Anti-Korrupsion 2008-2013 të qeverisë Berisha, si dhe në kërkesat e Rezolutës më të fundit të INTOSAI në Kongresin e saj në nëntor 2010, po parashtroj mendimet e mëposhtme në formën e një projekt-ideje për drejtimet kryesore të reformimit të mëtejshëm të KLSH, në cilësinë e kandidatit për Kryetar të tij.

Ky projekt do të marrë formën e plotë të një strategjie afatgjatë në konsultime të mëtejshme me ju, Kuvendin e Shqipërisë dhe me specialistë të KLSH-së dhe jashtë tij, nëse Ju si deputetë do të jepni miratimin tuaj kushtetues për Dekretin e Presidentit të Republikës Prof. Dr. Bamir Topi, të cilin gjej rast ta falenderoj për vlerësimin e lartë të treguar ndaj meje. Po ashtu, në hyrje të kësaj paraqitjeje, dëshiroj të falenderoj Grupin Parlamentar të PD-së dhe Kryeministrin Prof. Dr. Sali Berisha për mbështetjen sot në këtë proces dhe gjatë gjithë karrierës sime.

1. Vizion koherent për KLSH, mbi bazën e eksperiencave më të mira të vendeve të BE-së dhe respektimit rigoroz të standarteve ndërkombëtare të kontrollit INTOSAI

KLSH do ta formatojë punën, duke e organizuar atë sipas primeve të deklaratave INTOSAI të Meksikos (2007) dhe të Johaneshburgut (2010), sipas praktikave më të mira të

institucioneve simotra në vendet më të përparuara të Bashkimit European dhe e mbështetur tërësisht në kornizën e plotë kushtetuese dhe ligjore të vendit.

Në punën e tij, KLSH mund dhe duhet të pasqyrojë pesë parimet kryesore të një qeverisjeje të mire: transparencën, përgjegjshmërinë, efikasitetin, pjesëmarrjen dhe koherencën në veprime. Për ta kryer këtë, KLSH mund dhe duhet të realizojë më fuqimisht standardet ndërkombëtare të kontrollit, si dhe Deklaratat më të fundit të miratuara nga INTOSAI në dy kongreset e saj në Meksiko 2007 dhe në Afrikën e Jugut 2010, duke thelluar përmbajtjen e deklaratës së Limës të vitit 1977.

Deklarata e Meksikos konsolidoi tetë parimet e pavarësisë së Institucioneve të Larta të Kontrollit si më poshtë:

1. Ekzistenca e një kuadri të përshtatshëm dhe efektiv kushtetues/statutor/ligjor dhe zbatimi de fakto i tij
2. Pavarësia e drejtuesve dhe anëtarëve të Institucionit të Lartë të Kontrollit(SAI), duke përfshirë sigurinë e rezidencës dhe imunitetin ligjor në kryerjen normale të detyrave të tyre
3. Një mandat mjaftueshmërisht të gjatë dhe liri e plotë në kryerjen e funksioneve të SAI
4. Akses të pakufizuar ndaj informacionit
5. E drejta dhe detyra të raportojnë në punën e tyre
6. Liria për të vendosur për përmbajtjen dhe kohën e raporteve të auditimit dhe për t'i publikuar dhe shpërndarë ato
7. Ekzistencën e mekanizmave efektivë që ndjekin rekomandimet e SAI
8. Autonomi financiare, menaxheriale/administrative dhe pasja e burimeve të duhura njerëzore, materiale dhe monetare.

KLSH duhet të tregojë profesionalizëm dhe integritet në respektimin e këtyre standardeve ndërkombëtare bazë. Ai duhet të thellohet sidomos në zbatimin e kërkesave të Nenit 163 të Kushtetutës dhe në zbatimin e Parimit të Tretë të Deklaratës së Meksikos , i cili kërkon që SAI të fuqizohen për të kontrolluar:

- përdorimin e parasë publike, të burimeve ose asetëve nga një mbajtës ose përfitues i tyre, pavarësisht nga natyra ligjore e tyre;
- mbledhjen e të ardhurave që duhet t'i shkojnë qeverisë ose institucioneve të tjera publike;
- ligjshmërinë dhe rregullsinë e llogarive të qeverisë ose institucioneve të tjera publike;
- cilësinë e menaxhimit dhe raportimit financiar; si dhe
- përdorimin e burimeve në menyrë ekonomike, eficienten dhe efektivitetin e qeverisë ose institucioneve të tjera publike.

Edhe FMN në Kodin e tij të Praktikave të Mira mbi Transparencën Fiskale në vitin 2007 kërkon që politikat dhe rolet menaxheriale të sektorit publik të jenë të qarta dhe të njohura

nga publiku. “Financat dhe politikat publike duhet gjithashtu të jenë subjekt i kontrollit nga një strukturë kombëtare auditimi, e pavarur nga ekzekutivi” (Pika 4.3.1 e Kodit).

Nga ana tjetër, Marrëveshjet e Johannesburgut (të njohura edhe si Deklarata e Afrikës së Jugut mbi Standardet Ndërkombëtare të Auditimit të Lartë) në Kongresin e nëntorit 2010 të INTOSAI janë njësoj të rëndësishme për KLSH-në, sepse përqëndrohen në vlerën dhe përfitimet nga Institucionet e Larta të Kontrollit, si dhe në sfidat e kohës. INTOSAI ka miratuar në këtë kongres një plan strategjik 2011-2016 me 6 përparësi:

- “1. Siguro pavarësinë e Institucioneve të Larta të Kontrollit (SAI)
2. Zbato standardet ndërkombëtare të përmirësuara të miratuara në Kongresin e 2010-ës
3. Fuqizo ndërtimin e kapaciteteve të SAI
4. Trego vlerën dhe përfitimet nga SAI
5. Çoje më tej luftën kundër korrupsionit
6. Rrit komunikimin INTOSAI (mes vendeve anëtare) “(Deklarata e Afrikës së Jugut, nëntor 2010),

përparësi të cilat i gjykoj se mund dhe duhet të jenë pjesë e planeve strategjike të KLSH-së për periudhën 2012-2018.

KLSH duhet të përsosë metodologjinë e punës së tij drejt realizimit të një metode auditimi të bazuar gjithnjë e më shumë në vlerësimin e riskut, ç’ka do të rriste eficiencën dhe do të kursente burimet që aktualisht shpenzohen gjatë auditimeve tradicionale. Ai duhet të përqëndrohet në kualifikimin dhe specializimin e audituesve të vet (specializim sipas llojeve të auditimeve dhe sipas sektorëve) duke përmirësuar trajnimin dhe duke vendosur një sistem të edukimit të vijueshëm në vendin e punës.

Kërkesat e Ligjit organik të Buxhetit dhe të Ligjit për Menaxhimin e Sistemit Buxhetor në Republikën e Shqipërisë, si dhe ligje të tjera të cilat plotësojnë procedurat e administrimit të pronës shtetërore dhe të raportimit financiar, do ta fokusojnë më mirë punën e KLSH në vlerësimin e mënyrës së administrimit dhe të përdorimit të burimeve.

Duke vlerësuar, ashtu si dhe ju përpjekjet dhe punën e deritanishme të KLSH në zbatimin e planit të tij strategjik të zhvillimit 2009-2012, dëshiroj të theksoj se kërkesa e përmbajtur aty për rregullime të mëtejshme ligjore për sigurinë e kryetarit të KLSH-së, me arsyetimin se nuk është i mbrojtur mjaftueshëm nuk qëndron. Në këndvështrimin tim, gjykoj se korniza kushtetuese dhe ligjore është tejet e përshtatshme dhe mbrojtëse për veprimtarinë e Kryetarit.

Në kuadër të fokusit të rritur të luftës kundër korrupsionit dhe në respektim të ndjeshmërisë dhe pritshmërive të opinionit publik, një nga veprimet e mija të para do të jetë kërkesa për dorëzimin e imunitetit si kryetar i KLSH.

Objektivat e paarrtura të Planit Strategjik 2009-2012 të KLSH-së do të mbarten në Planin e ri të Zhvillimit të KLSH-së 2012-2015, që do të ndërtohet mbi përparësitë e rezolutave më të fundit të INTOSAI në Meksiko dhe në Afrikën e Jugut, duke realizuar Prioritetin e Tete te 12

Rekomandimeve të Komisionit Europian ndaj Shqipërisë, të përmbajtur në Progres Raportin e KE-së për vitin 2011 për thellimin e luftës ndaj korrupsionit, sipas të cilit “kërkohet të tregohet një zbatim eficient i strategjisë dhe planit të veprimit antikorrupsion” (Progres Raporti i KE-së për Shqipërinë 2011, f. 28).

Nga ana tjetër, Marrëveshja e Stabilizim Asocimit me BE shtron detyrën: “Bashkëpunimi mes Palëve do të përqendrohet në fushat prioritare që lidhen me legjislacionin e Komunitetit në fushat e kontrollit financiar të brendshëm publik (KFBP) dhe auditimit të jashtëm. Palët do të bashkëpunojnë në mënyrë të veçantë për të zhvilluar një sistem efikas të KFBP (Kontrolli i Financiar i Brendshëm Publik)dhe sisteme të auditimit të jashtëm në Shqipëri, në përputhje me standardet dhe metodologjitë e pranura botërisht si edhe me praktikat më të mira të BE-së” (Neni 90 i MSA). Në këtë drejtim, KLSH do të forcojë bashkëpunimin dhe ndërveprimin me institucionet e BE-së dhe partnerë të rëndësishëm si SIGMA, duke synuar të përfitojë maksimalisht nga mbështetja e tyre, për t’u përputhur në mënyrë të plotë aktivitetin e KLSH-së me standardet e kërkuara nga BE për një institucion suprem auditivi. Do të synohet pasurimi i bashkëpunimit me SIGMA-n, me qëllim që nëpërmjet proceseve të asistencës dhe rishikimit të jashtëm (Peer review) të ndihmohet zhvillimi strategjik i KLSH-së me vektor praktikat më të mira të vendeve anëtare të BE-së.

Strategjia e Zhvillimit të KLSH 2012-2015 do të jetë produkt i një bashkëpunimi dhe diskutimi shumë të gjerë me ju anëtarë të Kuvendit, me të gjitha palët e interesit dhe mbi të gjitha, rrjedhojë e një diskutimi në publik, me publikimin e tij si draft në website-in e KLSH dhe në të gjitha rrjetet sociale.

Intensifikimi i përdorimit të metodave bashkëkohore të teknologjisë së informacionit do të jetë një nga instrumentet bazë të rritjes së performancës së punës së KLSH dhe do të lehtësojë kontrollet e kryqëzuara të transaksioneve financiare.

2.Thellim i misionit të KLSH në luftën kundër korrupsionit dhe abuzimeve në administrimin e pronës publike

KLSH gjatë viteve të fundit është përpjekur të japë kontributin e tij për zbulimin dhe evidentimin e korrupsionit dhe abuzimeve në shumë nga institucionet shtetërore të kontrolluara. Megjithatë, të gjithë jemi të ndërgjegjshëm se ai jo gjithmonë ka qenë i suksesshëm, si për dobësi të vete Institucionit, ashtu dhe për arsye të tjera. Në këtë aspekt, ngelet ende shumë për të bërë. Funkzioni parandalues i KLSH ndaj korrupsionit dhe abuzimit, nëpërmjet analizës së riskut dhe kontrolleve të bazuara mbi këtë analizë, si dhe auditit i performancës kanë lënë gjithashtu shpesh herë për të dëshiruar. Për kushtet ku sot zhvillohet ekonomia jonë, mes presioneve të forta nga kriza dhe vështirësitë ekonomike të vendeve përreth, misioni parandalues ndaj korrupsionit dhe abuzimeve ndaj ekonomisë shtetërore merr një rol të rëndësishëm, duke ditur masën e madhe të dëmit që shkakton mashtrimi financiar dhe korrupsioni, si dhe fokusin që ka marrë sot lufta kundër korrupsionit. Luftën pa kompromis ndaj korrupsionit e shtron edhe parimi Nr. 5 (Çoje më tej luftën kundër korrupsionit) i Deklaratës së INTOSAI në Johannesburg në vitin 2010, si dhe Rekomandimi Nr. 8 i Komisionit Evropian për integrimin e Shqipërisë. Kjo përpjekje ka përparësi edhe në vendet më të zhvilluara dhe demokratike të Europës. Kështu, sipas Zyrës Kombëtare të Auditit (NAO) në Britaninë e Madhe :”Puna jonë me luftën ndaj mashtrimit financiar na lejon

të përgatisim një perspektivë unike në uljen e kostos së korrupsionit për ekonominë e Britanisë së Madhe. Ne e vlerësojmë koston e korrupsionit dhe mashtrimit financiar në më shumë se 30 miliardë paund në vit. Ne inkurajojmë përhapjen e praktikave më të mira dhe një kuptim më të gjerë të rreziqeve të këtyre dukurive mbi ekonominë, si një mënyrë të punuari për të ulur dëmin që sjellin këto dukuri”(NAO, Botimi “Praktika të mira në trajtimin e korrupsionit dhe mashtrimit financiar”, f. 4, 2008).

Konferenca Ndërkombëtare e Anti-Korrupsionit, e zhvilluar në Afrikën e Jugut 12 vite më parë (tetor 1999), hodhi bazat e një përafrimi efikas në punën parandaluese të institucioneve të auditit të lartë ndaj korrupsionit dhe abuzimeve. Në dokumentin e saj kryesor, të titulluar “Roli i Institucioneve të Auditit të Lartë në Luftën kundër Korrupsionit”, thuhet se :”Institucionet e Auditit të Lartë(SAI) ranë dakort se është e vështirë të zbulosh format e shumta të korrupsionit, duke qenë se humbja dhe dëmi i Shtetit nuk del domosdoshmërisht në regjistrat e llogarive ose në deklaratat financiare të subjektit që kontrollohet. Megjithatë, treguesit statistikorë dëshmojnë për një lidhje mes treguesve të ndryshëm të financave publike dhe nivelit të perceptuar të korrupsionit.

Prandaj dhe SAI bien dakort që ligjet dhe rregullimet, së bashku me kontrollin e duhur, mund të parandalojnë dhe zvogëlojnë mashtrimin financiar dhe korrupsionin. Shembuj të sektorëve veçanërisht të ekspozuar ndaj korrupsionit janë:

- mbledhja e taksave dhe e burimeve të tjera të të ardhurave;
- administrimi i tenderave, prokurimeve dhe kontratave;
- koncesionet, lejet dhe liçensat;
- marrja në punë e personelit të administratës;
- doganat; dhe
- procesi i privatizimit (“Roli i Institucioneve të Auditit të Lartë në Luftën kundër Korrupsionit”, f. 4, 1999).

KLSH duhet të thellojë analizën e vet të riskut në auditin financiar pikërisht në këta sektorë, duke e fuqizuar dhe e kombinuar rolin e tij luftues ndaj korrupsionit me rolin parandalues, të cilin duhet ta ushtrojë fuqimisht.

Magnus Borge, drejtor i Inisiativës së Zhvillimit të INTOSAI dhe botues i dokumentit të mësipërm, shprehet në qershor 2008 se “roli qendror i SAI në luftën ndaj korrupsionit është promovimi i menaxhimit financiar të shëndoshë dhe inkurajimi i mekanizmave të fortë të kontrollit të brendshëm në strukturat publike. Në veçanti, sisteme të fuqishëm të menaxhimit financiar, të bazuar në raportimin financiar efektiv dhe në publikimin e çdo deviacioni kanë një efekt ndalues tek ata që tentojnë të kryejnë korrupsion”.

Sipas Konferencës Ndërkombëtare të Anti-Korrupsionit në Afrikën e Jugut, “Institucionet e Larta të Kontrollit (SAI) ndjekin disa praktika në identifikimin e fushave me rrezik të lartë korrupsioni dhe abuzimi, që nga rishikimi i punës së auditit të vitit të kaluar tek vlerësime sistematike të dobësisë së programeve, projekteve apo institucioneve, të bazuara nga histori abuzimi të së kaluarës, nga dobësia menaxheriale ose nga denoncimet e mediave. Këto dy

përafrime përfaqësojnë koncepte të ndryshme të vlerësimit të riskut. Në përafrimin e parë, programet, projektet dhe institucionet renditen me risk të ulët, të mesëm dhe të lartë për të përcaktuar një plan auditi. Kjo i lejon institucionit të auditit superior të alokojë burime tek institucioni apo programi vulnerabël, duke ndërtuar edhe procedura auditi shtesë, nëse do të ishte e nevojshme. Pothuajse gjithnjë auditimet në subjekte me risk të lartë kanë identifikuar aktivitetet korruptiv dhe abuziv domethënës.

Përafrimi i dytë përqendrohet në sektorë e fusha veprimtarie, më shumë se sa në institucione e projekte të veçanta qeveritare dhe shtetërore. Ai bëhet baza e një strategjie për të targetuar sektorin që u jep një kërcënim të fortë burimeve publike dhe për të synuar pakësimin ose eliminimin e këtij kërcënimi“ (Magnus Borge, “Roli i Institucioneve të Auditit të Lartë në luftën ndaj korrupsionit”, dokumente përmbledhëse të Konferencës Ndërkombëtare të Anti-Korrupsionit në Afrikën e Jugut, f. 16, 1999).

Mendoj se këto përafrime kanë vlerë aktuale për veprimtarinë e KLSH dhe duhet të përqendrojnë vëmendjen e stafit të saj. Lufta ndaj korrupsionit dhe roli parandalues i KLSH-ndaj veprimeve korruptive dhe abuzive me pronën shtetërore do të jenë politika dhe veprime qendrore në Strategjinë e zhvillimit të institucionit 2012-2015, vijim i strategjisë së tanishme 2009-2012, duke përsosur metodologjinë e kontrollit.

Këtej e tutje, çdo pozicionim jo i mirë i Shqipërisë në renditjen e vendeve që luftojnë korrupsionin nga organizata Transparency International do të konsiderohet edhe si punë e rezultate të dobëta të institucionit të Kontrollit të Lartë të Shtetit.

3. Kthim i vëmendjes tek auditi i performancës, krahas konsolidimit të auditit financiar

Deri tani në punën e KLSH ka prevaluar auditi financiar, duke u përqendruar me shumë në kontrollin e mbajtjeve të llogarive dhe në disiplinën financiare, pa konsideruar me përparësi treguesit e efektivitetit, efikasitetit dhe rezultatin ekonomik të institucionit shtetëror objekt i kontrollit.

Sipas INTOSAI, auditi i performancës përkufizohet si

“(a) auditi i përdorimit ekonomik të burimeve në aktivitetet administrative, në përputhje me parime dhe praktika administrative të shëndosha, si dhe me politikat menaxheriale të duhura

(b) auditi i efikasitetit të përdorimit të burimeve njerëzore dhe financiare, si dhe të burimeve të tjera, duke përfshirë ekzaminimin e sistemeve të informacionit, treguesve të performancës dhe të sistemit të monitorimit, dhe

(c) auditi i efektivitetit të performancës në lidhje me përmbushjen e objektivave të subjektit të kontrolluar, si dhe auditi i impaktit aktual të aktiviteteve, i krahasuar me impaktin e synuar”(INTOSAI, “Manual Zbatimi për Auditin e Performancës”, f. 3, 2004)

Sipas eksperiencës britanike, “matja e performancës është kuptimi i asaj çfarë marrim për parane që shpenzojmë. Punonjësi, auditori i performancës duhet të jetë i gatshëm të ndihmojë kolegët e institucionit qeveritar që kontrollojnë për t’i orientuar në:

- zhvillimin e planeve dhe treguesve të performancës

- përmirësimin e cilësisë së të dhënave
- regjistrimin e performancës dhe raportimin ndaj drejtuesve dhe publikut
- përdorimin e masave të performancës për të përmirësuar apo motivuar performancën
- lidhjen e performancës me vendimet e alokimit të burimeve
- kryerjen e vlerësimeve organizative (Manual i NAO “Matja e performancës qeverisëse, 2010”, f. 28, qershor 2010).

Sipas z. Amyas Morse, kryetar i Zyrës Kombëtare të Auditit (NAO), Britani e Madhe, “Matja e performancës së qeverisë është jetësore. Tregon nëse taksapaguesi po merr vlerë për paranë dhe i lejon njësive qeveritare të mësojnë nga eksperiencia dhe të përmirësojnë performancën. Çdo tregues matjeje performance duhet të jetë i qartë, i matshëm dhe drejt për së drejti i lidhur me burimet e përdorura për të siguruar shërbimet apo produktet e performancës” (nga fjala e z. Morse mbajtur më 14 korrik 2010 përpara Dhomës së Lordëve).

Ky aspekt i matjes së performancës së institucioneve që kontrollon mund të shndërrohet në dobinë kryesore të punës së KLSH, krahas parandalimit të korrupsionit dhe abuzimeve. Ndarja e detyrave në të mund të çojë në të ardhmen e afërt dhe në një specializim të një pjese të inspektorëve të KLSH në auditues performance, ku roli korrigjues, orientues dhe këshillues mbizotëron.

Auditimi nëse aktivitetet administrative janë bërë në mënyrë ekonomike ka për qëllim të vlerësojë nëse ato janë në pajtim me parimet bazë dhe praktikat me të mira të administrimit dhe në pajtim me politikat e pranuar të drejtimit në ekonomi.

Auditimi i efciences, ka për qëllim të vlerësojë përdorimin eficient të burimeve financiare dhe burimeve të tjera; ai përfshin edhe ekzaminimin e sistemeve të informacionit, vlerësimin e matësve të performancës dhe sistemet e monitorimit dhe procedurat që duhet të ndjekin entitetet e audituara për të korrigjuar mangësitë e vërejtura.

Auditimi i efektivitetit ka për qëllim të vlerësojë efektivitetin e performancës në lidhje me arritjen e objektivave të entitetit të audituar dhe gjithashtu, edhe ndikimin (impaktin) aktual të aktiviteteve krahasuar me ndikimin e parashikuar.

Auditimi i performancës nuk është një auditim i rregullt (pra që kryhet me procedura e standarde të përcaktuara) dhe që përfundon me një opinion të formalizuar. Rrënjët e tij nuk lidhen me auditimin e entiteteve private. Ai konsiderohet një ekzaminim i pavarur që nuk bëhet mbi një bazë që ripërsëritet. Për nga natyra, ky auditim është më i gjerë dhe i hapur për gjykime dhe interpretime. Në dispozicion të tij ka një varg metodash të zgjedhjes për investigimin dhe vlerësimin dhe nga ana tjetër ai kërkon një varietet të madh të njohurive, krahasuar me ato që kërkohen për auditimin tradicional.

Thënë ndryshe, auditimi i performancës i shërben vlerësimit të përgjegjshmërisë publike, e cila nënkupton faktin që individët që janë përgjegjës për zbatimin e programeve qeveritare ose drejtimin e ministrive kanë përgjegjësinë për drejtimin e tyre me efektivitet dhe eficiencë.

Auditimi i performancës është një mënyrë për ushtrimin e kontrollit dhe marrjen e informimit mbi mënyrën e drejtimit dhe rezultatet e aktiviteteve të ndryshme qeveritare nga veprimtarët kyçë, ku përfshihen: taksapaguesit, Parlamenti, drejtuesit ekzekutivë, qytetarët e zakonshëm, shoqëria civile dhe media.

Auditimi i performancës shërben për t'ju dhënë përgjigje pyetjeve si : A merret shërbimi më i mirë nga paratë e shpenzuara? A është e mundur që paratë të shpenzohen më mirë ose në një mënyrë më të zgjuar?

Auditimi i performancës është i lidhur ngushte me mirëqeverisjen. Kriteri kryesor i qeverisjes së mirë është pikërisht fakti që të gjitha shërbimet publike (ose programet qeveritare) t'i nënshtrohen auditimit.

KLSH është përpara një sfide të fortë për ta përqëndruar punën tek auditimi i performancës, pse ai i shërben vleresimit të përgjegjshmërisë publike. Përqëndrimi i vëmendjes tek auditimi i performancës do të jetë ndër shtyllat kryesore të planit të ri strategjik 2012-2015 të KLSH. Në të, manuali i auditimit të performancës do të zbatohet jo thjesht si një procedurë , por do të konceptohet si një filozofi e të menduarit dhe vepruarit nga i gjithë stafi i KLSH. Një filozofi pune që konsideron se kontrolli nuk është një qëllim në vetevete, por në rradhë të parë një instrument parandalimi ndaj korrupsionit dhe abuzimit me pronën shtetërore, një instrument korrigjimi dhe këshillimi të institucionit që kontrollohet. Së bashku me audituesit e brendshëm të institucioneve shtetërore, në bazë të Ligjit Nr. 9720 dt. 23.04.2007 “Për Auditimin e Brendshëm në Sektorin Publik” , si dhe me inspektorët financiarë publikë të Ministrisë së Financave, në bazë të Ligjit Nr. 10294 dt. 01.07.2010 “Për Inspektimin Financiar Publik”, KLSH do të koordinojë punën e auditit financiar, për të mos patur dublime të panevojshme, duke u përqëndruar vetë si institucion tek auditimi financiar, dhe shumë herë më tepër se sa tani, tek auditimi i performancës.

4. Realizim i sinergjizimit të politikave dhe veprimeve me strukturat e tjera shtetërore të se njejtës fushe, si me Departamentin e AntiKorrupsionit pranë Kryeministrisë, me Drejtorinë e Përgjithshme të Auditimit dhe me Drejtorinë e Inspektimit Financiar Publik pranë Ministrisë së Financave dhe, në veçanti me Prokurorinë e Shtetit, duke ruajtur pavarësinë e KLSH si organi më i lartë i kontrollit ekonomiko-financiar

Praktika e deritanishme ka dëshmuar se KLSH ka humbur efikasitetin e ndërhyrjeve të tij në rastet kur ka vepruar i vetëm, ose kur e ka konceptuar veprimtarinë e tij veçmas nga institucionet e tjera të ngjashme me të. Prej kohësh tashmë ka lindur nevoja e një bashkëveprimi konkret dhe intensiv me struktura shtetërore që kryejnë detyra të afërta me një pjesë të detyrave të KLSH, si Departamenti për Luftën ndaj Korrupsionit në Këshillin e Ministrave, Drejtoria e Përgjithshme e Auditimit dhe Drejtoria e Inspektimit Financiar Publik pranë Ministrisë së Financave, apo edhe që vijojnë punën pas propozimeve të KLSH, sikurse është Prokuroria e Shtetit, si organ qendror i akuzës së Shtetit.

Strategjia Anti-Korrupsion 2008-2013 e qeverisë Berisha kërkon një bashkëpunim më të ngushtë të institucioneve kryesore që e luftojnë korrupsionin, të bazuar në angazhime të përbashkëta të institucionalizuara dhe pikërisht: “Shkëmbimin e informacionit, jo vetëm ndërmjet agjencive të zbatimit të ligjit, por të çdo organi shtetëror që luan rol dhe ka përgjegjësi në parandalimin dhe luftën kundër korrupsionit, i cili synon shkëmbimin e

informacionit jo si pjesë e detyrimit e përgjegjësisë ligjore e institucionale të zakonshme, por mbi baza funksionale, proaktive dhe me periodicitet më të shpejtë “(f. 16, Strategjia Ndërsektoriale e Parandalimit, Luftës kundër Korrupsionit dhe Qeverisjes Transparente 2008-2013) .

Duhet theksuar se KLSH nuk i cënohet pavarësia kur sinergjizon politikat dhe veprimet e tij me institucionet e lartpërmendura. por përkundrazi i rritet efektiviteti dhe eficientia e tij, në përmbushjen e detyrimeve kushtetuese.

Unë, në rast se votëbesohem nga Ju, do të propozoj dhe të kërkoj menjëherë realizimin e një bashkëveprimi institucional, nëpërmjet Memorandumeve të Bashkëpunimit me të katër strukturat e lartpërmendura. Për këtë ekziston baza ligjore e duhur. Për shembull, Neni 26 i Ligjit Nr. 9720 dt. 23.04.2007 “Për Auditimin e Brendshëm në Sektorin Publik” e kërkon shprehimisht bashkëpunimin me KLSH, si dhe po ashtu edhe Neni 8, pika “d” e Ligjit Nr. 10294 dt. 01.07.2010 “Për Inspektimin Financiar Publik”.

Në këto marrëveshje, krahas shkëmbimit reciprok të informacionit, nëse do të gjykohet në dobi të punës, mund të planifikohen dhe ndërhyje e kontrole të përbashkëta (sidomos për tre strukturat e para), për të rritur efektivitetin dhe eficienten e auditit.

Një përjasje e tillë është një praktikë pune e hasur dendur në vendet më të zhvilluara të BE-së anëtare të INTOSAI (p.sh., Zyra Kombëtare e Auditit në Britaninë e Madhe për parandalimin e korrupsionit dhe mashtrimin financiar bashkëpunon me Autoritetin Kombëtar të Parandalimit të Mashtrimit Financiar dhe me Komisionin Britanik të Auditit. Të njëjtin bashkëpunim realizon Bundesrechnungshof-i gjerman, organi suprem i auditit në Republikën Federale të Gjermanisë, me gjykatat rajonale gjermane).

Një bashkëpunim i veçantë lypset të jetë ai i KLSH me organin e Prokurorisë së Shtetit, duke parë rastet shumë të rralla të deritanishme, kur denoncimet dhe rekomandimet e KLSH kanë gjetur jehonë në punën e Prokurorisë. Një akt-marrëveshje, një memorandum bashkëveprimi me këtë institucion do t'i hapte rrugë jo vetëm thellimit të njohjes reciproke mes të dyja institucioneve, por edhe kuptimit më të mirë të natyrës së punës së njëra-tjetrës dhe rritjes së informacionit dhe kanaleve të komunikimit dhe bashkëpunimit. Shpesh mungesa e informacionit dhe e komunikimit në nivelet e duhura, ka bërë të dështojnë përpjekjet për bashkëpunim. Ju garantoj se nëse ka ndonjë draft apo marrëveshje me Prokurorinë, ai do të çpluroset dhe do të marrë formën e duhur të një bashkëpunimi konkret dhe intensiv në të ardhmen e afërt. Nëse nuk ka, kjo marrëveshje do të jetë ndër veprimet e para që do të ndërmerren.

Nga ana tjetër, rezultatet e kontroleve të kryera nga grupe të përbashkëta me institucionet e lartpërmendura, ose të mbikqyrura apo konfirmuara nga ekspertë të institucioneve paralele janë të mirëpritura dhe pse mbartin një peshë më të madhe në publik dhe japin mesazhin e fuqishëm të angazhimit të përbashkët të të gjitha strukturave shtetërore për luftën ndaj korrupsionit dhe abuzimeve me administrimin e pronës shtetërore.

5.Intensifikim i konsultimeve me Komisionin për Ekonominë dhe Financat të Kuvendit të Shqipërisë për përafrimet strategjike të KLSH 2011-2018, në funksion të rritjes së cilësisë së shërbimit ndaj Kuvendit, si një detyrim kushtetues

Në zbatim të neneve 162 dhe 164 të Kushtetutës dhe të detyrave të lëna nga Rezoluta e Kuvendit të Shqipërisë dt. 02.06.2011 për konsolidimin e bashkëpunimit me Kuvendin, në përmirësimin e akteve ligjore e nënligjore, veçanërisht të ligjit për Kontrollin e Lartë të Shtetit, në përmirësimin e administrimit të vlerave materiale e monetare dhe rritjen e shkallës së zbatimit të rekomandimeve të institucionit, KLSH do të organizojë dhe mbajë gjithnjë operativ një kalendar takimesh e konsultimesh me përfaqësues të Kuvendit, sidomos me Ju, anëtarë të Komisionit për Ekonominë dhe Financat. Bazuar në përvojën tuaj si legjislatorë dhe profesionistë të fushës, KLSH do t'ju adresohet në vijimësi për ide dhe sugjerime lidhur me përpilimin dhe zbatimin e planit të tij strategjik të zhvillimit 2012-2015. Ky plan do të vlerësojë përpjekjet e Planit Strategjik 2009-2012 në drejtim të përmirësimit të kuadrit ligjor, të përsosjes së metodologjisë së kontrollit, të rritjes së burimeve njerëzore dhe të mbështetjes administrative, përfshirë teknologjinë e informacionit, por do të thellohet në rekomandimet e kongreseve të fundit të INTOSAI, të cilat mendoj se nuk njihen sa duhet(duke u nisur dhe nga pasqyrimi në website-in e KLSH).

Në zbatim të detyrimit kushtetues, KLSH do të shërbejë tërësisht si struktura numër një dhe më e besueshme e informimit të Kuvendit për mirëadministrimin e pronës shtetërore, si për shumicën ashtu dhe për pakicën parlamentare, nëpërmjet raporteve periodike të saj dhe takimeve e konsultimeve të herëpashershme me anëtarët e Kuvendit, por sidomos të Komisionit tuaj. Informimi kushtetues dhe ligjor ndaj Kuvendit do të shtrihet me efikasitet dhe profesionalizëm edhe drejt publikut.

6.Intensifikim i bashkëpunimit me ekspertët universitarë dhe akademikë të auditit të financave publike, si dhe me organizata të kontabilitetit dhe të fushave të tjera të ekonomisë

Mbështetur në nenin 15 të Ligjit organik të KLSH-së, i cili shprehet se ky institucion mund të kontraktojë ekspertë të përkohshëm. KLSH, për vete sfidat që e presin ka nevojë të grumbullojë pranë vetes ekspertizën më të mirë të fushës, duke forcuar lidhjet dhe madje duke i vendosur ato në baza institucionale me organizatat e kontabilistëve, me ekspertët dhe profesoratin e financave publike në universitetet kryesore të vendit dhe me akademikët e kësaj fushe. KLSH duhet të ketë lidhje dhe të zhvillojë konsultime të herëpashershme për veprimtarinë e saj me IEKA dhe me organizatat e tjera profesionale të fushës. Kjo nuk përbën aspak nënvleftësim ndaj ekspertizës së vetë institucionit, por do të jetë në dobi të rritjes së profesionalizmit të stafit të KLSH, për të përballuar me efikasitet auditet e rëndësishme, në veçanti atë të performancës.

Bashkëpunimi mund të jetë shumëformësh, duke i ftuar këta ekspertë si lektorë në trajnimet e stafit të KLSH, duke i angazhuar në grupet e kontrollit, apo në kontrollet e performancës së sektorëve të caktuar të ekonomisë, me risk të lartë, si dhe për testimin e vetë stafit të KLSH. Ekspertiza e ftuar prej tyre ka vlerë si mendim i pavarur dhe i një niveli të lartë profesional.

Një përjasje të tillë e rekomandon edhe FMN në Kodin e tij të Praktikave të Mira mbi Transparencën Fiskale(Pika 4.3.4 faqe 4 e Kodit), kur thotë se “ekspertë të pavarur duhet të ftohen për të vlerësuar parashikimet fiskale...”.

Sfidat e reja e bëjnë të domosdoshëm rritjen e kapaciteteve të audituesve të KLSH. Të gjithë jemi të ndërgjegjshëm se niveli i tyre profesional nuk është ai i duhuri, pavarësisht nga përpjekjet e bëra, duke u nisur që nga viti 1992.

7. Intensifikimi i bashkëpunimit me organizatat ndërkombëtare INTOSAI dhe EUROSAI, me institucionet e larta të kontrollit të vendeve të BE-së, të vendeve të rajonit dhe në veçanti me Zyrën e Auditorit të Përgjithshëm të Kosovës

Deklarata e Johannesburgut(2010) e INTOSAI i ka kushtuar një pikë të veçantë të saj(pika 6) bashkëpunimit mes Institucioneve Supreme të Auditit të vendeve anëtare. Është për t'u vlerësuar bashkëpunimi i deritanishëm i KLSH me Zyrën Kombëtare të Auditit në Britaninë e Madhe dhe me Gjykatën Hollandeze të Auditit në përgatitjen e planeve strategjike. Ky bashkëpunim duhet vijuar dhe thelluar edhe më tej, në formën e vizitave të shkëmbimit të eksperiencës dhe/ose të trajnimeve që ekspertë të SAI të këtyre vendeve dhe të shteteve të tjera të zhvilluara në BE, ose të Komitetit të Trajnimeve në EUROSAI, mund të zhvillojnë për stafin e KLSH.

Do të intensifikohen kontaktet dhe mundësitë e bashkëpunimit me Institutin e Zhvillimit të INTOSAI dhe me strukturat e EUROSAI, sidomos për luftën kundër korrupsionit. Do shihen mundësitë e bashkëpunimit me Gjykatën Europiane të Audituesve, e cila mbikqyr auditin e jashtëm të vendeve të BE-së, sidomos për rritjen e nivelit të audituesve të performancës.

Gjykata ka fuqinë të kontrollojë çdo person ose organizatë që përdor fonde të Bashkimit Evropian, duke përfshirë autoritetet kombëtare në vendet anëtare të BE, institucione të tjera të BE dhe madje edhe vende të tjera jashtë BE që përfitojnë nga fondet e BE. Sipas Vitor Caldeira, President i Gjykatës Europiane të Audituesve, "Gjykata kryen audite, nëpërmjet të cilave ajo vlerëson mbledhjen dhe shpenzimin e fondeve të BE-se. Ajo ekzaminon nëse veprimet financiare janë regjistruar si duhet dhe deklaruar, nëse ato janë kryer në mënyrë ligjore dhe në bazë të rregullave dhe nëse janë menaxhuar për të siguruar përdorimin me ekonomi të fondeve, eficienten dhe efektivitetin e tyre. Gjykata promovon përgjegjësinë dhe transparencën duke ndihmuar Parlamentin Europian dhe Këshillin e Europës që ata të mbikëqyrin zbatimin e buxhetit të BE-se...Ajo i sjell vlerë të shtuar menaxhimit financiar të BE-se nëpërmjet raporteve dhe opinioneve të saj. ...Kjo Gjykatë njihet për integritetin dhe paanësinë, për profesionalizmin, eficienten dhe cilësinë e auditimeve dhe opinioneve të saj...Hyrja në fuqi e Traktatit të Lisbonës riafirmoi mandatin e Gjykatës dhe statusin si një institucion qendror i BE-se"(nga fjala e mirësearchjes në website të Gjykatës, 2010)

Gjykata Europiane e Audituesve, krahas raporteve të saj të kontrollit financiar, jep mendime dhe rreth legjislacionit financiar të BE dhe veprimet të BE për të luftuar korrupsionin dhe mashtrimin financiar, duke bashkëpunuar me Zyrën Evropiane të Antikrimin Financiar.

Në rajon, KLSH do të zhvillojë më tej kontaktet rajonale me strukturat homologe të rajonit, si dhe do të thellohet marrëdhënia me Zyrën e Auditorit të Përgjithshëm të Kosovës(deri tani në website-in e KLSH gjendet vetëm një vizitë e kësaj Zyre në mars 2008), duke dhënë dhe shkëmbyer eksperiencë, si dhe duke kryer trajnime të përbashkëta. Mendoj se krahas marrjes së eksperiencës nga SAI të vendeve më të zhvilluara të BE-së dhe nga ato të vendeve të rajonit, kemi shumë për të bashkëpunuar reciprokisht me strukturën e re të auditit suprem të Kosovës.

8, Zhvillim i burimeve njerëzore të KLSH në nivelin e parametrave të kërkuar nga standardet e INTOSAI(Rezoluta e Meksikos 2007 dhe e Afrikës së Jugut 2010) dhe në përputhje me sfidat për të luftuar me efikasitet korrupsionin

Rezoluta e Kryetarëve të Institucioneve të Auditit Suprem të vendeve të Evropës Qendrore dhe Lindore, si dhe të Gjykatës Europiane të Auditorëve në takimin e tyre në Pragë në tetor 1999, në Rekomandimin e saj të Shtatë shprehet: “Institucionet e Larta të Kontrollit(SAI) duhet të sigurojnë se burimet e tyre njerëzore dhe financiare përdoren në mënyrë eficiente për të mundur ushtrimin më efikas të mandatit të tyre. Për këtë qëllim, SAI kanë nevojë të zhvillojnë dhe institucionalizojnë politika dhe masa të duhura për të garantuar që Institucioni i Auditit të Lartë të jetë tërësisht i organizuar për të prodhuar punë auditi dhe raporte efektive profesionale dhe të një cilësie të lartë”

Cilësia dhe profesionalizmi do të jenë fjalët kyçe të punës së çdo anëtari të stafit të KLSH, mbas integritetit dhe pavarësisë. Audituesi i KLSH do t'i largohet klishesë së gjobëvënësit apo deklarimeve për bujë, një formatim ky i hasur shpesh, për fat të keq, në të shkuarën. Ç'ka është më e rëndësishme, KLSH do t'i largohet “zbulimeve” të shpërdorimeve hipotetike. Çdo nëpunës i KLSH do të vlerësohet për punën e tij/saj mbi kritere të sakta dhe të qarta profesionale dhe integrale, duke respektuar kërkesat e Ligjit Nr. 8549 dt. 11.11.1999 “Për Statusin e Nëpunësit Civil”, Ligjin 9131 dt. 08.09.2003 “Për Rregullat e Etikës në Administratën Publike” dhe Ligjit Nr. 9367, dt 07.04.2005 “Për Parandalimin e Konfliktit të Interesave në Ushtrimin e Funksioneve Publike” .

Do të realizohet përshkrimi i ri i punës së secilit, i bazuar mbi standardet INTOSAI për punonjësit e institucioneve supreme të auditit, të përmbajtura në dy Deklaratat e fundit Meksiko 2007 dhe Johannesburg 2010, me synimin e sigurimit të audituesve dhe nëpunësve me integritet të lartë moral dhe profesional, të varur vetëm nga Kushtetuta, ligji dhe Kodi i Etikës i KLSH.

Në bashkëpunim me Fakultetin e Ekonomisë së Universitetit të Tiranës dhe me universitetet e tjera të vendit, KLSH do të organizojë një konferencë vjetore për të sjellë mendimin më të avancuar në fushën e auditit financiar dhe atij të performancës, mbi bazën dhe të eksperiencave konkrete, duke promovuar specialistët më të zotë dhe rezultativë të tij.

Mbi bazën e Nenit 20 të Ligjit organik të KLSH për trajnimin e audituesve, të gjithë audituesit e institucionit do të trajnohen në vijimësi për të përmbushur detyrat e tyre në mënyrë profesionale dhe duhet ta gjejnë veten në respektimin rigoroz të standardeve të etikës së audituesit dhe të standardeve ndërkombëtare INTOSAI.

9.Përmirësim i transparencës në marrëdhëniet me publikun, nëpërmjet një partneriteti të gjerë me median dhe me organizatat jo-fitimprurëse që luftojnë korrupsionin

Sipas Magnus Borge, Drejtori i Institutit të Zhvillimit të INTOSAI, roli luftues dhe parandalues ndaj korrupsionit për SAI rritet shumë dhe me bashkëpunimin e tyre efikas me mediat. “SAI mund të luajnë një rol të madh në luftën ndaj korrupsionit, duke komunikuar dhe bërë publike rreziqet e korrupsionit dhe rastet e praktikave korruptive, kur këto janë identifikuar. Ky rol përfshin rritjen e ndërgjegjësimit publik për rëndësinë e transparencës dhe të përgjegjësisë së mbajtjes së llogarive, duke prodhuar raporte auditi me vlerë dhe në kohën e duhur, të cilat aksesohen nga publiku (“Roli i SAI në luftën kundër korrupsionit”, broshurë e përbashkët e INTOSAI me Transparency International, 2008). Borge po ashtu vëren se disa SAI kanë vendosur lidhje me mediat për të deklaruar në publik rastet e mashtrimit financiar dhe korrupsionit.

Ky përfaqësim duhet të jetë në fokus të punës së përditshme të KLSH me mediat dhe organizatat jo-fitimprurëse që luftojnë korrupsionin. KLSH ka nevojë të fitojë akses në publik dhe për këtë i duhet:

a) të transformojë rrënjësisht faqen e saj në internet, duke vendosur lidhje(links) me strukturat e tjera shtetërore që luftojnë korrupsionin dhe pse jo, dhe me OJF-të aktive në këtë fushë;

b) të furnizojë periodikisht me informacion rrjetet e mediave elektronike dhe të shtypit të përditshëm, të interesuara për mirëmenaxhimin e pronës publike

c) të bashkëpunojë si partner në botimin e revistave profesionale të fushës, duke kontribuar me kumtesa dhe ese nga anëtarët më aktivë të stafit të tij

d) të rrisë aksesin e buletinit periodik të KLSH në aktorët kryesorë të opinionit publik, si mediat, opinionistët dhe OJF-të e angazhuara kundër korrupsionit dhe/ose të interesuara për bashkëpunim.

KLSH ka nevojë parësore për një investim të plotë në kuptimin e tërësishëm nga publiku të misionit të tij dhe të aktiviteteve që kryen, si dhe në përmirësimin e imazhit aktual. Për këtë do të përgatisim një strategji komunikimi 2012-2015, që të synojë rritjen e aksesit dhe kuptimin e plotë në publik të misionit dhe rolit të KLSH si luftues dhe parandalues i korrupsionit dhe i abuzimeve me pronën shtetërore, si dhe të rolit të tij orientues dhe ndreqës në performancën e institucioneve publike që kontrollojnë. Një strategji e tillë do të pajiset me një plan konkret veprimi 2012-2015, duke mundësuar tryeza të rrumbullakëta informacioni dhe konsultimi me OJF-të që luftojnë korrupsionin dhe/ose të interesuara për bashkëpunim, si dhe me media.